

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

ΦΥΛΑΞ

Θεοὺς μὲν αἰτῶ τῶνδ' ἀπαλλαγὴν πόνων,
φρουρᾶς ἑτείας μῆκος, ἣν κοιμώμενος
στέγαις Ἀτρείδων ἄγκαθεν, κυνὸς δίκην,
ἄστρον κάτοιδα νυκτέρων ὁμήγουριν,
καὶ τοὺς φέροντας χεῖμα καὶ θέρους βροτοῖς 5
λαμπροὺς δυνάστας, ἐμπρέποντας αἰθέρι
[ἀστέρας, ὅταν φθίνωσιν, ἀντολάς τε τῶν].
καὶ νῦν φυλάσσω λαμπάδος τὸ σύμβολον,
αὐγὴν πυρὸς φέρουσαν ἐκ Τροίας φάτιν
ἀλώσιμόν τε βάξιν· ὧδε γὰρ κρατεῖ 10

2 μῆκος ἣν Tr : μῆκος δ' ἣν M || 7 del. Pauw

2. φρουρᾶς ἑτείας: appositie bij πόνων. 'een wachtdienst van een jaar'.
μῆκος: accusativus respectus. 'in lengte'. De toevoeging is niet geheel
overbodig daar ἑτειος behalve een jaar durend ook jaarlijks kan betekenen.
ἣν: is (enigszins wonderlijk) object van κοιμώμενος. De gedachte is blijk-
baar dat je een wachtdienst kunt uitliggen zoals je een les kunt uitzitten.
3. στέγαις Ἀτρείδων: 'in het huis der Atriden'. Uiteraard op het dak maar
dat is niet wat de tekst met zoveel woorden zegt. (Fr.) — ἄγκαθεν κυνὸς
δίκην: 'leunend op de ellebogen, gelijk een hond'. Dat de hond hier wordt
gedacht de kop rustend op de voorpoten (Gr.) is iets wat er niet alleen niet
staat maar wat als je het je zo zou voorstellen afbreuk doet aan het beeld.
5. καὶ τοὺς: 'daaronder ook...'. De stralende dynasten zijn uiteraard onder-
deel van de sterrenvergadering. 7. ἀστέρας ὅταν φθίνωσιν ἀντολάς τε τῶν:
Niet door iedereen begrepen. Als dit vers dient om te verklaren wat met
dynasten wordt bedoeld is het inderdaad overbodig, maar het is een onder-
deel van de klaagzang van de wachter. Hij jammert niet alleen over de duur
van zijn taak, een heel jaar, maar ook over de lengte van zijn dagtaak: van
vóór het donker wordt tot nadat het al licht geworden is. Fraenkel heeft
opgemerkt dat ὅταν φθίνωσιν niet een van κάτοιδα afhankelijke vraag kan
zijn. Conclusie: vóór vs. 7 is een lacune waarvan globaal de inhoud is: tot
mijn ongenoegen lig ik hier te observeren... 8. λαμπάδος τὸ σύμβολον: 'het
afgesproken fakkelsignaal'. 10. ἀλώσιμόν τε βάξιν: 'de melding van de
inname'. βάξιν is synoniem aan φάτιν. — ὧδε γὰρ κρατεῖ: 'zo krachtig
is...' κρατεῖ is niet bedoeld als synoniem van κελεύει. Hier wordt immers

γυναικὸς ἀνδρόβουλον ἐλπίζον κέαρ.
 εὔτ' ἂν δὲ νυκτίπλαγκτον ἔνδροσόν τ' ἔχω
 εὐνήν ὀνείροις οὐκ ἐπισκοπούμενην
 ἐμήν – φόβος γὰρ ἀνδ' ὕπνου παραστατεῖ,
 τὸ μὴ βεβαίως βλέφαρα συμβαλεῖν ὕπνω – 15
 ὅταν δ' αἰεῖδειν ἢ μινύρεσθαι δοκῶ,
 ὕπνου τόδ' ἀντίμολπον ἐντέμνων ἄκος,
 κλαίω τότε οἴκου τοῦδε συμφορὰν στένων
 οὐχ ὡς τὰ πρόσθ' ἄριστα διαπονουμένου.
 νῦν δ' εὐτυχῆς γένοιτ' ἀπαλλαγὴ πόνων 20
 εὐαγγέλου φανέντος ὄρφναίου πυρός.
 ᾧ χαῖρε λαμπτήρ, νυκτὸς ἡμερήσιον
 φάος πιφαύσκων καὶ χορῶν κατάστασιν
 πολλῶν ἐν Ἄργει, τῆσδε συμφορᾶς χάριν.
 ἰοῦ ἰοῦ. 25
 Ἀγαμέμνωνος γυναικὶ σημαίνω τορῶς
 εὐνήs ἐπαντείλασαν ὡς τάχος δόμοις

11 ἐλπίζον Tr : ἐλπίζων M

niet medegedeeld dat de opdracht van Cl. afkomstig is – dat spreekt vanzelf – maar dat zij het ontzettend belangrijk vond om van Trojes val onverwijld op de hoogte te zijn en dat zij de daarvoor nodige maatregelen met kracht heeft doorgevoerd.

11. ἀνδρόβουλον ἐλπίζον κέαρ: 'het vastberaden hart dat nog hoop heeft'.
 12. νυκτίπλαγκτον: bij εὐνήν 'bestemd als ligplaats voor een man die doolt door de nacht'. 13. ὀνείροις οὐκ ἐπισκοπούμενην: 'door dromen niet bezocht (lett. aanschouwd)'. 14. μινύρεσθαι: neuriën, elders ook zeuren. 15. ὕπνου τόδ' ἀντίμολπον: 'om de slaap te bezweren'. — ἐντέμνων ἄκος: 'een geneesmiddel bereidend', lett. ingraverend. Daarbij verwacht je een dativus, ἐμοί b.v. 16. τότε: correspondeert met εὔτ' ἂν in vs. 12. 17. τὰ πρόσθ': 'vroeger'. — ἄριστα διαπονουμένου: 'zeer goed onderhouden'. 18. ᾧ χαῖρε λαμπτήρ: dat de wachter hier niet langer verwijlt bij zijn gedachtenspinsels, maar het vuurbaken daadwerkelijk ziet oplichten is uit de tekst alleen niet à la minute duidelijk. Op het toneel kunnen een vuur dat werd ontstoken en de verandering van de toon waarop de wachter spreekt de toeschouwers op het goede been hebben gezet. — ἡμερήσιον: 'zo helder als het daglicht'. 19. χορῶν κατάστασιν: lett. het vuurbaken toont het instellen van rei-dansen, d.w.z. zal aanleiding geven tot het organiseren van festiviteiten. 20. τορῶς: 'duidelijk', lett. doorborend. 21. εὐνήs ἐπαντείλασαν: 'uit haar

ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντα τῆδε λαμπάδι
 ἐπορδιάζειν, εἶπερ Ἰλίου πόλις
 ἑάλωκεν, ὡς ὁ φρυκτὸς ἀγγέλλων πρέπει· 30
 αὐτὸς τ' ἔγωγε φροίμιον χορεύσομαι.
 τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι
 τρεῖς ἕξ βαλούσης τῆσδέ μοι φρυκτωρίας.
 γένοιτο δ' οὔν μολόντος εὐφιλῆ χέρα
 ἄνακτος οἴκων τῆδε βαστάσαι χερί. 35
 τὰ δ' ἄλλα σιγῶ· βοῦς ἐπὶ γλώσση μέγας
 βέβηκεν· οἶκος δ' αὐτός, εἰ φθογγὴν λάβοι,
 σαφέστατ' ἂν λέξειεν· ὡς ἐκὼν ἐγὼ
 μαθοῦσιν αὐδῶ κοῦ μαθοῦσι λήθομαι.

ΧΟΡΟΣ

δέκατονμὲν ἔτος τόδ' ἐπεὶ Πριάμω 40
 μέγας ἀντίδικος,

29 ἐπορδιάζειν edd. : ἐπορδριάζειν M || 30 ἀγγέλλων Tr : ἀγγέλων M || 40 Πριάμω edd. : πριάμω M

bed opgestaan zijnde'. Als een woord met twee begrippen is verbonden die ieder een andere casus verlangen (dit is nogal eens het geval met het logisch subject van een a.c.i.-constructie) is de casus-keuze vrij. Hier was dus ook een dativus correct geweest.

28. ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντα τῆδε λαμπάδι ἐπορδιάζειν: 'een juichkreet aanheffen'. — εὐφημοῦντα τῆδε λαμπάδι: 'deze fakkel begroetend'. Met een praefix samengestelde participia zij evenals de dito adiectiva van twee uitgangen. 30. ὁ φρυκτὸς: 'het vuur'. — ἀγγέλλων πρέπει: lett. berichtend straalt; vertaal 'stralend bericht'. 31. φροίμιον: inleiding, begin. 32. τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι: 'ik zal de goed gevallen dobbelstenen van mijn meesters zetten voor mijzelf', d.w.z. in mijn voordeel laten werken. 33. τρεῖς ἕξ βαλούσης τῆσδέ μοι φρυκτωρίας: 'nu dit vuurbaken 3 x 6 heeft geworpen', d.w.z. hoge ogen, de beste worp, heeft gescoord. 35. βαστάσαι: γένοιτο... βαστάσαι: 'ik hoop dat ik mag betasten'. 37. εἰ φθογγὴν λάβοι: 'als een stem had gekregen', d.w.z. als kon spreken. 39. μαθοῦσιν: 'voor wie het begrijpen spreek ik', d.w.z. ben ik duidelijk. — κοῦ μαθοῦσι λήθομαι: 'voor wie niet begrijpen doe ik liever of ik het vergeten ben'. De wachter gaat naar binnen en het koor komt op, in de voorstelling gelijk erna, in de voorgestelde tijd vele uren later. 40. Het gedeelte dat nu volgt, de parodus (40-257) bestaat van 40-104 uit anapaesten. De colometrie is bij Murray en Fraenkel enigszins afwijkend van Wilamowitz en Groeneboom.

Μενέλαος ἄναξ ἠδ' Ἀγαμέμνων,
 διθρόνου Διόφεν καὶ δισκήπτρου
 τιμῆς ὄχυρόν ζεῦγος Ἀτρεϊδᾶν,
 στόλον Ἀργείων χιλιοναύταν 45
 τῆσδ' ἀπὸ χώρας
 ἦραν, στρατιῶτιν ἀρωγάν,
 μέγαν ἐκ θυμοῦ κλάζοντες Ἴαρη
 τρόπον αἰγυπιῶν,
 οἴτ' ἐκπατίοις ἄλγεσι παίδων 50
 ὕπατοι λεχέων στροφοδινοῦνται
 πτερύγων ἐρετμοῖσιν ἐρεσσόμενοι,
 δεμνιοτήρη
 πόνον ὀρταλίχων ὀλέσαντες·
 ὕπατος δ' αἰὼν ἢ τις Ἀπόλλων 55
 ἢ Πᾶν ἢ Ζεὺς οἰωνόθροον
 γόον ὄξυβόαν τῶνδε μετοίκων
 ὕστερόποινον
 πέμπει παραβᾶσιν Ἐρινύν.

41. ἀντίδικος: 'tegenstander' (eigenlijk in een procedure).

44. τιμῆς: 'koningsmacht' epexegetische genitivus bij ζεῦγος. — ὄχυρόν ζεῦγος: 'het sterke span'. 47. ἦραν: στόλον αἶρω is de gebruikelijke term voor het uitrusten en laten uitvaren van een vloot. — στρατιῶτιν ἀρωγάν: 'hulp uit soldaten bestaande', m.a.w. legermacht. 48. ἐκ θυμοῦ: 'van ganser harte'. — κλάζοντες Ἴαρη: 'roepen: "Ares is groot"'. 50. ἐκπατίοις ἄλγεσι: 'in ondragelijk lijden'. 51. ὕπατοι λεχέων: 'hoog boven de nesten'. στροφοδινοῦνται: 'rondcirkelen'. 53. δεμνιοτήρη πόνον ὀρταλίχων: 'nestbeschermende moeite om hun jongen'. ὀρταλίχων is gen. obj. zoals παίδων in 50. De voorstelling is dat adelaars wanhopig cirkelen boven een vernietigd nest. De moeite die ze hebben gedaan om hun jongen groot te brengen is vergeefs geweest. 55. αἰὼν: 'horende'. 56. οἰωνόθροον γόον: 'het door vogels aangeheven geschreeuw', 'vogelgekrijs'. 57. ὄξυβόαν: 'luid schreeuwend'. — τῶνδε μετοίκων: 'deze medebewoners', sc. van het hemelrijk. Fraenkel vermoedt genit. obj. afhankelijk van een weggefallen woord 'medelijden hebbend met'. 58. ὕστερόποινον: 'te laat straffend', misschien toch wat zwakker 'achteraf straffend'. 59. παραβᾶσιν: let op het accent. Is dus niet de accusativus van παράβασις (overtreding), maar de dativus van παραβάντες (overtreders).

οὕτω δ' Ἀτρέως παῖδας ὁ κρείσσων 60
 ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ πέμπει ξένιος
 Ζεὺς πολυάνορος ἀμφὶ γυναικός,
 πολλὰ παλαιίσματα καὶ γυιοβαρῆ,
 γόνατος κονίαισιν ἐρειδομένου
 διακναιομένης τ' ἐν προτελείοις 65
 κάμακος, θήσων Δαναοῖσιν
 Τρωσί θ' ὁμοίως. ἔστι δ' ὅπη νῦν
 ἔστι· τελεῖται δ' ἐς τὸ πεπρωμένον·
 οὔθ' ὑποκαίων οὔτ' ἐπιλείβων
 [οὔτε δακρύων] ἀπύρων ἱερῶν 70
 ὀργὰς ἀτενεῖς παραδέλξει.
 ἡμεῖς δ' ἀτίται σαρκὶ παλαιᾷ
 τῆς τότε ἄρωγῆς ὑπολειφθέντες

69 ὑποκαίων Casaubon : ὑποκλαίων M | οὔτ' ἐπιλείβων Schütz : οὔθ' ὑπολείβων M
 70 οὔτε δακρύων del. Bamberger

60. ὁ κρείσσων: 'hij die machtiger is', d.w.z. dan wij mensen in het bijzonder misdadigers, in het bijzonder Paris (en misschien ook dan de andere goden?). 62. πολυάνορος ἀμφὶ γυναικός: door Fr. zonder argument maar blijkens zijn vertaling opgevat als bijwoordelijke bepaling bij θήσων. En eveneens door Smyth en Browning. Mijn voorkeur het op te vatten als bijvoeglijke bepaling bij παλαιίσματα zie ik door niemand gedeeld. 63. γυιοβαρῆ: 'de ledematen bezwarend'. 64. γόνατος κονίαισιν ἐρειδομένου: 'wanneer de knie in het stof gedrukt wordt'. 65. διακναιομένης: διακναίωμαι - verbrijzeld worden. — ἐν προτελείοις: 'bij de offers aan het begin van de strijd', 'tijdens de proloog, het voorspel'. 66. κάμακος: κάμαξ - speer. 67. ἔστι δ' ὅπη νῦν ἔστι: 'het gaat zoals het gaat', 'het lot moet zijn loop hebben' (dat is ook wat de volgende woorden zeggen). 70. δακρύων ἀπύρων ἱερῶν: 'tranen plengend in een onbloedig offer'. Node mist men een woord waarvan de genitivus afhangt. Juist is dus wel de opvatting van Fr. dat δακρύων een glosse is die wat er wèl stond irreparabel verdrongen heeft. 71. ἀτενεῖς: ἀτενῆς - onbuigzaam, stug, koppig. — παραδέλξει: het onderwerp is onbepaald. Fr. betoogt dat τις niet verplicht is. Het is verleidelijk παραδέλξεις te lezen. 72. ἡμεῖς δ': met deze woorden komt de koorleider op het lot van de koorleden: als bij het vertrek uit Aulis al oude lieden zijn zij achtergebleven. — ἀτίται: 'zonder betaling', en van daar 'vrijgesteld van militaire dienstplicht'. — σαρκὶ παλαιᾷ: dativus causae. 73. τῆς τότε ἄρωγῆς: sc. de expeditie naar Troje.

μίμνομεν ἰσχὺν
 ἰσόπαιδα νέμοντες ἐπὶ σκήπτροις. 75
 ὃ τε γὰρ νεαρὸς μυελὸς στέρνων
 ἐντὸς ἀνάσσων
 ἰσόπρεσβυς, Ἄρης δ' οὐκ ἔνι χώρα,
 τό δ' ὑπέργηρων φυλλάδος ἤδη
 κατακαρφομένης τρίποδας μὲν ὁδοὺς 80
 στείχει, παιδὸς δ' οὐδὲν ἀρείων
 ὄναρ ἡμερόφαντον ἀλαίνει.
 σὺ δέ, Τυνδάρεω
 Δύγατερ, βασίλεια Κλυταιμῆστρα,
 τί χρέος; τί νέον; τί δ' ἐπαισδομένη, 85
 τίνος ἀγγελίας
 πειθοῖ περίπεμπτα θυοσκεῖς;
 πάντων δὲ θεῶν τῶν ἀστυνόμων,
 ὑπάτων, χθονίων,
 τῶν τ' οὐρανίων τῶν τ' ἀγοραίων, 90
 βωμοὶ δῶροισι φλέγονται·

77 ἀνάσσων Hermann : ἀνάσσων M || 79 τό δ' ὑπέργηρων Tr : τίθιπερ γήρωσ M
 87 θυοσκεῖς Turnebus : θυοσκινεῖς M || 91 δῶροισι A : δῶροις M

74. ἰσχὺν ἰσόπαιδα: kracht als van een kind. 75. νέμοντες: = νομάοντες. ἐπὶ σκήπτροις: 'op stokken geleund'. Men denke dus niet aan de symbolen van de macht. 76. νεαρὸς: = νέος. 78. ἰσόπρεσβυς: 'niet meer waard dan die van oude mannen'. De gedachte is vermoedelijk dat met jeugdige ontstuiwigheid alleen in de oorlog niets wordt bereikt. — οὐκ ἔνι χώρα: verg. Xen. Anab. V, 7, 28 'is of no account'; Lat. nullo loco est. 79. τό δ' ὑπέργηρων: dat wat hoogbejaard is; dus: 'een zeer oude man'. — φυλλάδος ἤδη κατακαρφομένης: 'wanneer het blad reeds verdort'. 80. τρίποδας: acc. plur. bij het object, terwijl het logisch bij het subject behoort. 81. ἀρείων: hier komt ondanks het onzijdige subject het natuurlijk geslacht weer tevoorschijn. 82. ὄναρ ἡμερόφαντον ἀλαίνει: 'zwerft in een droom overdag'. ὄναρ ἡμερόφαντον wordt gedacht als object van het voor ons gevoel intransitieve ἀλαίνει. ἀλαίνω = ἀλάομαι. 85. τί χρέος: 'wat is er aan de hand?'. — τί δ' ἐπαισδομένη: = τί δὲ πυθομένη. 86. τίνος ἀγγελίας πειθοῖ: 'door gehoor te geven aan welke boodschap?' 87. περίπεμπτα θυοσκεῖς: 'laat gij her en der offers brengen'. Lett.: brengt gij offers van zaken die overal rondom heen gezonden zijn.

ἄλλη δ' ἄλλοθεν οὐρανομήκης
 λαμπὰς ἀνίσχει,
 φαρμασσομένη χρίματος ἀγνοῦ
 μαλακαῖς ἀδόλοισι παρηγορίαις, 95
 πελάνῳ μυχόθεν βασιλείῳ.
 τούτων λέξασ' ὅ τι καὶ δυνατὸν
 καὶ θέμις αἴνει,
 παιῶν τε γενοῦ τῆσδε μερίμνης,
 ἧ νῦν τοτὲ μὲν κακόφρων τελέθει, 100
 τοτὲ δ' ἐκ θυσιῶν ἀγανὴ φαίνουσ'

Aan dit document wordt gewerkt.

Geïnteresseerd in het vervolg?

Stuur mij een mailtje.

George J. Winter

98 αἴνει Wieseler : αἰνεῖν M || 101 ἀγανὴ Karsten : ἀγανά M

92. οὐρανομήκης λαμπὰς ἀνίσχει: 'een tot de hemel reizende vlam stijgt op.' 94. φαρμασσομένη χρίματος ἀγνοῦ: 'gevoed met heilige olie'. 95. μαλακαῖς ἀδόλοισι παρηγορίαις: 'een zachte en zuivere vertroosting' (gezegd van de offerolie). 96. πελάνῳ μυχόθεν βασιλείῳ: 'een offergave uit het binnenste gedeelte van het paleis'; lett.: een vorstelijke offerkoek uit het binnenste. 97. τούτων λέξασ' ὅ τι καὶ δυνατὸν: 'van die dingen gezegd hebbende wat ge kunt'. 98. θέμις αἴνει: 'veroorlooft het recht'. 99. παιῶν τε γενοῦ τῆσδε μερίμνης: 'wees de genezer van deze bange zorg'. 100. ἧ νῦν τοτὲ μὲν κακόφρων τελέθει: 'die soms onheilspellend is'.
